

ПОВОДОМ НАПИСА ЈАГОША УСКОКОВИЋА У БР. 3/1978. „ИСТОРИЈСКИХ ЗАПИСА“

У „Историјским записима“ бр. 3/1978. годину Јагош Ускоковић је објавио „Осврт на ратна сјећања Драгутина Радовића“. У том напису наводе се имена већег броја живих и мртвих бораца, легендарних јунака и народних хероја. Неким случајем и моје име се ту нашло. Иако о свим питањима којима се Ускоковић бави имам своје мишљење, желим да говорим углавном и прије свега о ономе што је у домену мог непосредног сјећања и познавања.

Ускоковић у свом напису негира Радовића у неким подацима које је Радовић од мене узео. Део Ускоковићевог текста који се на то односи гласи:

1. „Нетачна је тврдња да сам у Љешкопољском Лугу био 12—13. јуна 1942. године.

2. Нетачна је тврдња да је са мном у Лугу, почетком јула 1942. године поред Блажа Марковића био и Русо Радуловић.

3. Нетачна је тврдња да сам по доласку у Луг, почетком јула 1942. године успоставио везу поред Ђорђије Милића и са Бајом Мугошом и Миланом Милићем.

4. Нетачна је тврдња да сам Ђорђију Милићу дао у задатак да ма са ким фата везу, јер како ми је рекао није знао ни ко је од партизана остао на терену Љешкопоља.

5. Нетачна је тврдња да Ђорђије Милић није могао поново успоставити везу са мном зато што смо Марковић и ја наводно били откривени од четника и пробили се натраг у Пипере, а Милића, по Радовићу, оставили на цједилу. 3. јула 1942. године, око 10 часова, угледао сам недалеко од брда Лужнице Ђорђија Милића, гдје нешто купи на стрништу и палеткује. Много се изненадио када сам му се јавио и кад ме угледао. Милић ми није ништа знао рећи о ситуацији, нити је знао кога има од партизана на терену Љешкопоља. Од Ђорђије Милића сам тада, 3. јула 1942. године, захтијевао да ми сјутра, ако дође у Луг, донесе нешто хране. Обећао је да ће доћи и донијети храну. Међутим, сјутрадан Милић није дошао у Луг Љешкопољски“.

Од свега што је цитирано могао бих дозволити да се евентуално дискутује о датуму доласка Ускоковића у Љешкопољски Луг. Да идемо редом.

Из затвора сам изашао прије средине јуна 1942. године, с обавезом да се свакодневно два пута јављам четничком штабу. (Ограничено кретање сам имао као и још неки другови из мог мјеста, и то: Руро Асановић, Мато Раичевић, Рако Мугоша и други.) Одмах иза тога, мени се чини два-три дана пошто сам пуштен из затвора, тражио сам дозволу да идем у Љешкопољски Луг, ради прегона сијена, што ми је било дато. Са мном су у Луг пошли Милан Милић и Бајо Мугош. Том приликом смо се у Лугу срели са Ускоковићем. Ускоковић датум сусрета одређује 20 дана касније. Да дозволим могућност да сам се у погледу тога датума могао пребацити, али сам убијеђен да је наш сусрет био у току јуна 1942. године.

Што се осталог тиче, тврдим да је у Љешкопољском Лугу са Ускоковићем и Блажом Марковићем био и Русо Радуловић, (Руса познајем још од прије рата, а били смо заједно у борби на Пљевљима 1. децембра 1941. године у истом батаљону.) Баш тада ми је Ускоковић и рекао „да је друг Русо дошао по питању СКОЈ-а и омладинског рада“. А да је радио по линији СКОЈ-а види се и у књизи „Револуционарни покрет у општини Титоград 1919—1945. године“, којој је Ускоковић и члан редакцијског одбора. У књизи пише:

„Послије одласка наших јединица за Босну 1942. године по задатку је враћен на илегални рад у позадини. У то вријеме је члан Окружног комитета СКОЈ-а за Подгорицу. У најтежим условима он веома активно ради на извршавању задатака и акција. Радећи на терену у Команима откривен је од стране четника и позван на предају, али он се бори до посљедњег метка.

Презирући смрт, да не би жив пао непријатељима у руке активирао је бомбу и погинуо херојском смрћу у Команима у јуну 1942. године“.

Да је Русо био са поменутим друговима живи су свјedoци Милић и Мугоша, а и Блажо Марковић.

Сусрет са Јагошем Ускоковићем у Љешкопољском Лугу био је овакав:

Ускоковић, Марковић и Радуловић били су у хладу — пригорку ливаде Мугошиног оца, а Мугоша и Милић су били недалеко одатле на ливади мог оца и купили сијено (ову ливаду као ливаду мог оца Ускоковић је познавао од 1941. године), док сам ја тренутно био одвојен од Мугоше и Милића и налазио се (ван ливаде) око 150 m удаљен од њих.

Ускоковић се издвојио од својих другова и пришао Мугоши и Милићу, повео са њима разговор и питао их за мене. Они су му рекли да се налазим у непосредној близини у разговору са неким својим сусједима. У томе сам се ја вратио (не са „палетковања“ — како Ускоковић каже) и затекао ову тројицу у раз-

говору. Тачно је да сам се изненадио када сам га видио и да ми је било драго, јер смо стари знанци, и одмах сам му рекао: „Јагошу, склони се брзо са отвореног простора“, што је он без двојбе прихватио. Ја сам тада пошао код Јагоша и код њега сам нашао Марковића, којег нијесам познавао, и Руса Радуловића, са којим сам се знао, како сам горе рекао. Ту смо водили разговор. — Може ли Ускоковић да тврди да се само са мном састао у Љешкопољском Лугу, а прије него смо се срели нашао сам га у разговору са Мугошом и Милићем?

Тачно је да сам Ускоковићу у разговору који смо имали рекао да немам везу ни са једним илегалцем из Љешкопоља, јер да сам из затвора дошао тек прије два до три дана и да за то вријеме нијесам био у могућности да се било са којим од њих повежем, али сам изразио увјерење да ће они мене, чим буду сазнали да сам пуштен из затвора, брзо потражити. Ускоковић је од мене тражио да се у току дана повежем са неким од илегалца: Миланом Раичковићем, Васом и Дабом, Асановићем и неким другим, како би се он лично са њима састао и да сјутрадан дођем на исто мјесто гдје смо нас четворица разговарали и информисао га о учињеном. Сматрајући да се у тако кратком року не могу повезати са партизанима—илегалцима (па и да сам знао гдје су), нијесам прихватио такву обавезу, али сам прихватио обавезу да покушам успоставити везу с илегалцима у току сљедећа два дана и да се са Ускоковићем и друговима на уговореном мјесту нађем прекосутра и обавијестим их о ономе што сам радио. На таквом договору смо остали.

Ускоковић у свом напису тврди да је од мене тражио наводно да му сјутрадан донесем храну, ако дођем у Луг. О храни није уопште било ријечи. Напротив, било је нешто друго у вези са храном. Ја сам, наиме, док сам састанковао са Ускоковићем, позвао Мугошу и Милића који су били у непосредној близини и рекао им да донесу своје торбе са храном, што су они урадили и храну коју су имали предали су друговима.

Чим сам се растао са Ускоковићем и друговима пошао сам на задатак у кућу Блажа Петкова Мугоше, нашег пријатеља, и његовог сина Ђока послао сам код мајке Милана Раичковића с тим да је замоли да дође до њихове куће. Ђоко и Миланова мајка Жива убрзо су дошли. Одмах сам Живу питао да ли што зна о Милану и да ли ме са њим може повезати. Одговорила ми је да за Милана не зна ништа, на шта сам јој рекао да га тражи Јагош Ускоковић, те уколико са њим буде имала сусрет да му то каже. Сјутрадан ујутру сачекао сам Рура Асановића, у вријеме када је ишао да се јави четничком штабу у Доњој Горици. Асановића сам упознао са мојим састанком са Ускоковићем и питао да ли што зна за Васу и Дабу, јер да треба да их повежем са Ускоковићем. Одговорио ми је да има везу са браћом и да ће их упознати са мојом поруком. Са овим је веза успостављена и очекивало се само када ће Ускоковић за-

казати састанак. Три-четири дана послије мог састанка са Русом код мене је дошао Саво Ђуров Радуловић из Лужнице, и саопштио ми да ме тражи хитно Милан Раичковић. Одмах сам пошао на састанак и обавијестио га о разговору који сам имао са Ускоковићем и другима.

У договорено вријеме пошао сам на састанак са Ускоковићем и друговима. Тада сам Ускоковићу могао да реферишем о успостављеној вези, као и о састанку који се убрзо могао очекивати са браћом Асановић, док са Раичковићем, како сам горе рекао, још нијесам био повезан. На уговорено мјесто сам пошао и нашао једино Руса Радуловића, који се чудило шта је са Ускоковићем. Плашили смо се најгорег. Послије неколико сати чекања разишли смо се.

Ускоковић у свом напису у вези са Русом Радуловићем тврди да га је „уз његову сагласност“ напустио 19. јуна у Каменику. Међутим, како су се они састали, гдје су се нашли или су дошли заједно — мени није познато, али је чињеница да је Русо Радуловић био са Ускоковићем и Марковићем у Љешкопољском Лугу.

Уосталом, да је Русо Радуловић „напустио“ Ускоковића по његовом одобрењу 19. јуна у Каменику и да је тада, како Ускоковић тврди, Радуловић пошао у Комане, зар не би он баш њему повјерио задатак да успостави везу са Чајом Шћепановићем кад је то питање већ тада било актуелно и када Ускоковић свега неколико дана касније задужује Душана Шћепановића да окупи пиперске партизане-илегалце како би из њихових редова „одабрао два курира добровољца који ће ићи преко ријеке Зете у Загарац, да ухвате везу са Чајом Шћепановићем“. А Русо Радуловић је несумњиво био личност којој се такав задатак могао повјерити.

Гдје је био Ускоковић послије нашег састанка у Љешкопољском Лугу и шта га је омело да не дође на састанак, — ја не знам. Према ономе како у чланку пише, пошао је у Бери, у ујчевину.

Ускоковић наводи да је Васа Павић ухваћена у Ђафи команској у једној појати. Међутим, познато је да су Васу Павић убили четници код Новог Села (општина Даниловград) на мјесту на којем је подигнута и спомен-плоча, и да њена погибија нема везе са Видом Ускоковићем у Ђафи команској.

Ускоковић на једноме мјесту помиње богату трпезу за коју се надао да ће је добити на тору Бољевића чија су два сина наводно били скојевци. Никада ова два брата Бољевића нијесу били скојевци, како прије рата тако ни у току рата.

Ђорђе Милић